

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi
**O'QUVCHILARGA HARF SHAKLLARINI O'RGATISH
METODIKASINI SHAKLLANTIRISH**

Sharopova Xolida Ilyos qizi

Toshkent gumanitar fanlar universiteti

Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi

***Annotatsiya:** Ushbu tezisdagi o'quvchilarga harf shakllarini o'rgatish metodikasini shakllantirish, erta savodxonlikni rivojlantirishda harf shaklini o'qitishga ko'p qirrali yondashuvning ahamiyati, qiziqarli faoliyat va individuallashtirilgan ko'rsatmalarni o'z ichiga olish zarurligi, eshitish va vizual tajribalarni o'z ichiga olgan holda, harflarni o'rganishni real dunyo kontekstlari bilan bog'lash va o'qitishni individual ta'lim uslublariga moslashtirish orqali o'qituvchilar yosh o'quvchilar uchun yanada boyitilgan va samarali ta'lim muhitini yaratishi to'g'risida to'liq bayon qilingan.*

***Kalit so'zlar:** harf shakllari, o'rganish metodikasi, savodxonlikni rivojlantirish, individual ta'lim uslublari, rasmiy baholashlar.*

Kirish:

Erta bolalik davridagi ta'limning keng manzarasida harf shakllarini o'zlashtirish bolaning savodxonlik sari sayohatida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Bu faqat harflarni tanib olish haqida emas; bu ularning shakllari, tovushlari va so'z yasash usullarini tushunishdir. An'anaviy usullar o'z o'rniga ega bo'lsa-da, o'quvchini bir necha darajalarda jalb qiladigan keng qamrovli yondashuv bolaning to'liq salohiyatini ochishning kalitidir.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Ma'lumki, ta'lim mustahkam poydevordan boshlanadi. Bu harflarni hissiyotlarni hayajonlantiradigan va jalb qiladigan tarzda kiritishni anglatadi. Bolalar o'sib ulg'aygan sayin, harflarni shakllantirishni o'zlashtirish diqqat markazida bo'ladi. Bu har bir harf uchun to'g'ri boshlanish nuqtasini, yo'nalishini

va harakat naqshlarini o'rgatishni o'z ichiga oladi. Yo'naltirilgan amaliyot, takrorlash va izchil fikr-mulohazalar juda muhimdir.

Alohida harflarni shakllantirishdan tashqari, biz ravonlik va tezlikni maqsad qilganmiz. Bu to'g'ri turish va qalamni ushlab turishni o'rgatish, bolalarning qulay va aniq bo'lishini ta'minlashni o'z ichiga oladi. Harflar orasidagi masofa, izchil hajmni saqlab turish va asta-sekin tezlikni oshirish - bularning barchasi kuchli qo'l yozuvi poydevorining muhim elementlari. O'rganish qiziqarli bo'lishi kerak. O'yinlar, boshqotirmalar va onlayn manbalar xat shakllarini qiziqarli usullar bilan mashq qilish uchun ajoyib imkoniyatlarni taqdim etadi. Hikoya va ijodiy yozish bolalarni yangi harflar haqidagi bilimlarini mazmunli kontekstda ishlatishga undaydi.

Natijalar:

Kuzatuvlar, norasmiy viktorinalar va nazorat ro'yxatlari orqali bolaning taraqqiyotini kuzatish o'qituvchilarga qo'shimcha yordamga muhtoj bo'lgan sohalarni aniqlash imkonini beradi. Vaqti-vaqti bilan o'tkaziladigan rasmiy baholashlar ularning o'zlashtirilishini har tomonlama ko'rish imkonini beradi. Har bir bola boshqacha o'rganadi. Ba'zilar ko'rgazmali vositalar bilan muvaffaqiyat qozonishadi, boshqalari esa eshitish signallariga eng yaxshi javob berishadi. Ushbu individual ta'lim uslublarini tushunish moslashtirilgan yondashuvga imkon beradi.

Sezgilarni jalb qiladigan, amaliyotni rag'batlantiradigan va individual ehtiyojlarga moslashtiradigan kompleks yondashuvni amalga oshirish orqali biz bolalarni savodxonlik dunyosida harakat qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar bilan ta'minlaymiz. Hayajon, kashfiyotlar va ijodkorlik bilan to'ldirilgan bu sayohat butun umr davomida o'qish, yozish va muloqot qilish uchun poydevor qo'yadi.

Muhokama:

Yozuv va xattotlikni o'rgatish metodologiyasining rivojlanishining dastlabki davri harf belgilarini o'rganishning element prinsipining paydo bo'lishi bilan tavsiflanadi. O'sha paytda metodistlar va xattotlar yozma shriftning asosiy va qo'shimcha elementlarining tarkibini aniqladilar, o'zbek alifbosining yozma harflarini yozish sxemasi va ketma-ketligi namunalarni berdilar, o'quvchilarni

yozishga tayyorlaydigan mashqlarni ishlab chiqdilar. Harflarning vizual qabul qilingan qismlari asl harfni o'rganish uchun asos bo'ldi.

Harf belgilarini ko'paytirish asosan vizual elementlar tomonidan amalga oshirildi. Bolalarni yozishga o'rgatishning birinchi bosqichida harflarning buzilishi, asosan, bu nomuvofiqlikka emas, balki bolaning shaklini qanchalik o'zlashtirganiga bog'liq. Deformatsiya o'quvchi harflar va o'ziga xos birikmalarni yozishni ma'lum darajada o'zlashtirganda va harf komplekslarini tezroq yozishni boshlaganda sodir bo'ladi.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, harf shakllarini o'rgatish qattiq jarayon emas, balki kashfiyot va o'sishning dinamik sayohatidir. Harf shaklini o'qitishga ko'p hissiy, qiziqarli va moslashtirilgan yondashuvni qo'llash orqali biz yosh o'quvchilarga savodxonlik bo'yicha mustahkam asoslarni rivojlantirishga yordam bera olamiz. Ushbu keng qamrovli yondashuv harflarni, ularning tovushlarini va so'zlarni shakllantirishdagi rolini chuqurroq tushunishga yordam berish uchun yordam beradi. O'rganishga bo'lgan muhabbatni tarbiyalash va ishonch tuyg'usini tarbiyalash orqali biz farzandlarimizning o'quv muvaffaqiyati va butun umri davomida savodxon bo'lishiga yaxshi tayyorgarlik ko'rishlarini ta'minlay olamiz.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Husnixat va uni o'qitish metodikasi. Oiliy o'quv yurtlari uchun o'quv qo'llanma / X.G'ulomova, G.Mamatova, Sh. Yo'ldosheva, H.Boqiyeva, A.Sobirova O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. - T.: «IQTISOD-MOLIYA» 2007
2. Boshlang'ich ta'limning takomillashtirilgan o'quv dasturi, ona tili, "Boshlang'ich ta'lim" 2005.
3. Abdullayev Y, Yo'ldoshev Sh "Yangi alifbo va imlo" Toshkent "O'qituvchi" 2000.
4. Abdullayev Q, Nazarov Q, Yo'ldoshevs Sh "Savod o'rgatish" Toshkent "O'qituvchi" 2003.